

THE JEWISH PRESS: MELLEM RELIGION OG ETNICITET

Avisen som ideologisk institution

Af Sahra Lindeberg

Indledning

Selv om avisen ikke er en af de primære institutioner som for eksempel familien og skolen, som er med til at socialisere individet til samfundet, er avisen alligevel for mange mennesker en institution, der er med til at oprette og opretholde et bestemt syn på omgivelserne. Avisen kan betragtes som et medium, hvor ideologier kommer til udtryk, og derfor er avisen en kilde til en verdensanskuelse, som deles af en gruppe mennesker. Robert Wuthnow skriver:

Ideology is not simply a taken-for-granted way of viewing the world but a tangible expression, in this case observable not only through the highly formalized medium of books, but also through newspapers, pamphlets, sermons, broadsides, and various literary forms (Wuthnow 1989, 540).

Det er selvfølgelig vanskeligt at udtale sig kategorisk om, hvordan forholdet mellem læseren og avisens holdninger er, men det må være rimeligt at antage, at der er et vist sammenfald mellem avisens profil og læserens overordnede synspunkter.

Jeg har valgt at beskæftige mig med avisen *The Jewish Press* (*JP*) for at få et indblik i de angelsaksiske jødiske ortodokse kredse, hvor avisen er meget udbredt. *JP* har altid været talerør for ekstremistiske aktivister og deres tilhængere og har derfor, fra den begyndte at udkomme, haft en klart defineret profil med et særligt formål. Ikke få af de ledende skikkelser i de ekstremistiske jødiske bevægelser i Israel har startet deres »karriere« gennem *JP* eller i miljøet omkring avisen; et eksempel er Meir Kahane. *JP* er blevet taget for givet i mange ortodokse jødiske hjem, og der er ingen tvivl om, at avisens skildring af verden har været med til at opbygge mange menneskers,

The Jewish Press

også børn og unges, syn på deres omgivelser. Yossi Klein Halevi, en tidligere jødisk ekstremist og medlem af Jewish Defence League, skriver i sine memoirer:

In sixth grade I formed the Anti-Nazi Agency (ANA) and recruited my classmates, fellow children of survivors obsessed with Nazis ... Every Shabbos afternoon, the members of ANA would meet to plan strategy, a dozen boys in prenotted ties that clipped onto the starched collars of our white shirts. We would read aloud excerpts from the *Jewish Press*, then eat cookies (Halevi 1995, 24).

JP ønsker tydeligvis at bringe jødedommen ud til enhver jødisk familie, og på den måde hjælpe dem til at fastholde en jødisk ortodoks identitet. I forsoget på at gøre dette beskæftiger avisen sig imidlertid lige så meget om ikke mere med det jødiske folks historie, dets særlige kultur og med dets fjender end med egentlige teologiske spørgsmål. Jeg mener derfor at kunne påvise, at denne gruppe i lige så høj grad skal karakteriseres etnisk som jødisk ortodoks.

1. *The Jewish Press*: Et udtryk for jødisk ortodoksi

The Jewish Press er en engelsksproget avis, som er udkommet i USA siden 1960 og som i de seneste år også er blevet distribueret i Israel i en særlig udgave.¹ Avisen henvender sig til en meget bred læsergruppe inden for de jødiske ortodokse kredse, en gruppe, jeg vil kalde center-ortodoksien, det vil sige, dens læsere befinder sig et sted mellem de mindre radikale ultra-ortodokse som for eksempel lubavitcherne og de moderne ortodokse.² I Israel læses avisen hovedsageligt af folk fra angelsaksiske-ortodokse kredse og fra bestemte dele af de angelsaksiske *haredim*. I de nævnte center-ortodokse kredse i USA er avisen imidlertid ganske populær, og den har ugentligt mere end 400.000 læsere.³

JP er en uafhængig avis, ikke et talerør for en organisation eller lignende, men ønsker at fremstå som en almen nyhedsformidler. Et hurtigt blik på forsiden fortæller dog læseren, at han har at gøre med en avis, som først og fremmest læses på grund af et religiøst tilhørsforhold. Avisens hoved er nemlig formet som en torarulle, i avisens navn indgår ordet jødisk, avisens motto, som står lige under »torarullen« er et bibelcitater: »Teach Me They Way, O Lord, That I May Walk In Thy Truth« (Sl 86,11), og i bagsidens

hovede skal en illustration af en ortodoks jøde, som læser fra en torarulle, illustrere avisens selvopfattelse af at være »from« læsning. Nyhederne, som bringes, er også, hvad man kunne kalde jødiske nyheder. Ikke forstået på den måde, at alle artiklerne har et religiøst indhold; fællesnævneren for artiklerne er snarere, at de omhandler jøder som etnisk gruppe.

Ellers er *JP* en avis i tabloidformat, som via sine politiske analyser, nyhedsstof, læserbrevkasser, madopskrifter, talmududdrag og børnesider er lagt op som en »familie-avis«, som alle familiemedlemmer gerne skulle kaste sig over hver fredag, den ugentlige udgivelsesdag.

Jeg anser *JP* for at være et særdeles velegnet kildemateriale til at give indblik i bestemte kredse inden for den jødiske ortodokse verden, idet den med sit meget forskelligartede materiale giver indblik i alle aspekter af gruppens holdninger og aktiviteter, og fordi den skildrer gruppen over så lang en periode, og dermed giver mulighed for at spore udviklinger.

JP repræsenterer et jødisk ortodokst syn på verden. Avisens redaktør, rabbi Sholom (Sidney) Klass, som er ortodoks jøde og forfatter til en samling responsa og helgenlegender, har med lederen og sine faste spalter »Letters to the editor«, »Questions and Answers«, som er en brevkasse, hvori han redegør for udvalgte *halakhiske* problemstillinger på anledning af læsespørgsmål, og »Tales of our Gaonim«, historier om fromme rabbinere forfattet af ham selv, lagt linien for avisen.

I spalten »Questions and Answers« besvarer Sholom Klass altid spørgsmålene med henvisning til Talmud og rabbinske autoriteter, som holder sig til den bogstavelige fortolkning af loven og går efter den mere restriktive læsning. Han nævner for eksempel Hatam Sofer, kendt for udtalelsen »alt nyt er forbudt ifølge Toraen«, Hafetz Haim og Moshe Feinstein, en ledende autoritet inden for *Agudath Israel*, de ultra-ortodokses parti. I forlængelse af de sidste årtiers debat om kvindefrigørelse drejer mange spørgsmål til denne spalte sig om kvindens status. På dette punkt går Klass hverken på kompromis med skrift eller tradition, men står fast på, at mænd og kvinder hører hjemme i hver deres sfære. Kvinden er hovedsageligt forpligtet på hjem og børn og er ikke pålagt de samme religiøse bud som manden. Det vil sige, kvinden vil altid hente sin status fra privatsfæren. På et spørgsmål om kvinder kan tælle med i en *minyan*,⁴ benytter han lejligheden til at redegøre for kvindens rolle generelt: Kvinder må ikke deltage i en *minyan*, da de for det

The Jewish Press

første ikke tæller med, og for det andet fordi mænd og kvinder ikke må bede sammen. Med henvisning til Josef Karo nævner Klass, at kvinder i princip godt selv kan danne deres egen *minyán*, men dette fraråder han sine læsere, da flere af de store tora-autoriteter anser dette for at være en dårlig idé. Kvinden henter derimod fortjeneste ved at opfordre sin mand og sine børn til at studere toraen og til at gå i synagogen. Desuden er det fortjenstfuldt, hvis hun giver sin mand lov til at rejse til en anden by for at studere toraen (*JP* 29. dec. 1995, 5 og 14). I økonomiske anliggender holder Klass sig ligeledes strengt til traditionen. På et spørgsmål angående mandens pligt til at forsørge kvinden ser han fuldstændig bort fra moderne ligestillingsprincipper og holder diskussionen inden for traditionens rammer (*JP* 4. aug. 1995, 5). Med hensyn til kosher-reglerne står han også fast på den strengere fortolkning af budene. For eksempel skriver han, at nogle rabbinere argumenterer for, at man efter et måltid, hvor man har spist kød, kun behøver at vente 1-4 timer med at spise mælkeprodukter. Imidlertid mener han at de autoriteter, som holder det for nødvendigt at vente 6 timer, har ret. Desuden forkaster Klass alle forsøg på at forklare kosher-reglerne rationalistisk eller etisk: »The benefit arising from the many inexplicable laws of God is in their practice, and not in the understanding of their motives.« (*JP* 19. jan. 1996, 14).

Andre spalter som indicerer, at avisen indtager en ortodoks synsvinkel, er »Halachic Questions«, hvor man ligesom i Sholom Klass' spalte argumenterer ud fra en streng ortodoks forståelsehorisont,⁵ og »Rebbetzin's Viewpoint«, som er en læserbrevkasse, hvori Esther Jungreis' råd til læserne altid følger en ortodoks linie.⁶ Derudover oplyser avisen hver uge om de korrekte tider for tænding af sabbat-lysene, optrykker en restaurantguide til kosher-restauranter, bringer regler for aktuelle helligdage osv., det vil sige informationer, som retter sig mod et ortodokst publikum.

Jeg kan altså fastslå, at *JP* kan give indblik i den angelsaksiske jødiske ortodokse verden, idet avisen i hele sin profil er ortodoks, og derfor hovedsageligt må have ortodokse læseres interesse.

Det bør imidlertid nævnes, at selvom avisen ofte langer ud efter ikke-ortodokse jøder, forsøges der ikke en systematisk polemik mod andre jødiske denominationer. Man går ikke ind i en debat med for eksempel den konservative bevægelse eller reformbevægelsen, og teologiske forskelle inden for jødedommen ignoreres i det omfang, det kan lade sig gøre. Dog har man set

sig nødsaget til at gå ind i debatter, som man har følt har truet den ortodokse verdens moralske forrang. Dette gælder for eksempel spørgsmålet om, hvem der er jøde. Staten Israel har i sin lov om retten til at vende tilbage til Israel fastsat, at denne ret gælder for enhver jøde. Efter mange års diskussion blev man enig om at anvende den *halakhiske* definition på hvem, der er jøde: En person født af en jødisk mor (men som ikke tilhører en anden religion) eller en, der er konverteret til jødedommen. Spørgsmålet, som diskuteres i 1970'erne, 1980'erne og 1990'erne, er, hvem der har ret til at konvertere proselytter. Størsteparten af de ortodokse mener, at der til loven bør tilføjes ordene: Ifølge *Halakhah*. Dermed fratages de konservatives og reformbevægelsens jødiske proselytter retten til at emigrere til Israel under loven om tilbagevenden. Da under 10% af de amerikanske jøder er ortodokse, mener man fra amerikansk hold, at en sådan lovændring ville føre til en splittelse mellem diaspora-jødedom og israelsk jødedom.⁷ I praksis er denne diskussion af ringe betydning, da den vil få konsekvenser for ganske få mennesker, men ideologisk spiller den en stor rolle, fordi den drejer sig om retten til at definere, hvad autentisk jødedom er (Wertheimer 1993, XIF og 174). *JP* tager denne sag meget alvorligt, og faktisk er diskussionen forsidehistorien flere gange, da spørgsmålet igen dukker op i Knesset i 1988 i forbindelse med valgkampen (*JP* 11. nov. og 25. nov. 1988). Der er ingen tvivl om *JP*'s holdning til dette spørgsmål. I overensstemmelse med de strengeste ortodokse autoriteter bifalder den forsøgene på at få lagt pres på den israelske regering for at få ændret lovgivningen. *JP* går ikke ind i en åben diskussion og forsøger at give en begrundelse for sit synspunkt, men bringer kun indlæg og synspunkter fra autoriteter, som bifalder lovændringen for eksempel fra Menachem Porush og Aaron Soloveitchik og ignorerer det modsatte synspunkt, også selvom det kommer fra den ortodokse fløj.⁸

2. Indflydelse fra det moderne vestlige samfund

Der kan altså ikke herske tvivl om, at *JP* indtager et ortodokst standpunkt og endog på flere områder slutter op om *haredi*-autoriteternes beslutninger. Dette betyder imidlertid ikke, at den gruppe, som avisen henvender sig til, ikke er påvirket af og deltager i det omgivende amerikanske og israelske samfund. Den forsøger ikke som nogle *haredi*-grupper i Amerika og i særdeleshed i Israel at udskille sig fuldstændigt fra de sekulære omgivelser. Nogle

The Jewish Press

haredi-grupper prøver ved hjælp af deres omfattende skolesystem (som mange af de unge forbliver i til langt op i tyverne, og som bestræber sig på at udelukke sekulær undervisning)⁹ og ved hjælp af deres konsekvente polemik mod moderniteten at opretholde en livsstil som i *shtetten* i Østeuropa.¹⁰ *JP* har på nogle områder også tendens til at romantisere livet i *shtetten*. Som nævnt ovenfor bringer avisen hver uge uddrag fra Sholom Klass' *Tales of our Gaonim*, som er historier, der foregår i Østeuropa, og som fortæller om menighedens solidaritet og de gode rabbinere, som altid hjalp deres menighed. Esther Jungreis refererer ofte i sin læserbrevkasse til det jødiske samfund i Østeuropa som et sted, hvor man havde »rigtige« værdier i modsætning til det samtidige amerikanske forbrugersamfund. Hun understreger vigtigheden af at lære børnene jiddisch i skolen, da hun mener, at dette sprog mere end noget andet sprog kan udtrykke noget særligt jødisk, og hun opfordrer til, at man klæder sig i den traditionelle østeuropæiske klædning. Desuden bringes der på kvindesiderne ofte opskrifter på retter fra Østeuropa, for eksempel *gefilte fish* og *kugel*.¹¹

Ligeledes er det hævet over tvivl, at det er et ideal at sende sine børn i jødiske dagskoler, i *yeshivah*, jødiske ortodokse ungdomsorganisationer, sommerlejre etc. og på den måde fastholde børnene i en jødisk identitet.¹² Forskellen til *haredi*-grupperne er imidlertid, at der i størstedelen af de skoler, hvor *JP*'s læsere sender deres børn, indgår et sekulært pensum, så de vil kunne fortsætte på en videregående uddannelse og dermed få et erhverv, der kan give dem succes i det omgivende amerikanske samfund. Dette kan læses ud af de mange reklamer for jødiske dagskoler, som gør eksplicit opmærksom på, at der indgår generelle studier, altså fag som engelsk og matematik, og ud af reklamer for *colleges*, som tager særlige hensyn til studenter fra de jødiske dagskoler, det vil sige, der er kønsadskilt undervisning, undervisningen ligger i de tidlige aftentimer, når *yeshivaherne* er lukkede, og der gives kredit for bestemte kurser på højere *yeshivah*-niveauer. De typiske collegefag, som tilbydes i avisen, er revision, computervidenskab, økonomi, management og business. I læserbrevsspalten får man også indblik i læsernes syn på erhvervsrettede uddannelser. Her kan man finde mange eksempler på, at forældre er langt mere bekymrede, hvis deres børn ikke klarer sig godt i de »sekulære« fag end i de religiøse fag, skønt de bruger dagens bedste timer på de religiøse fag, og på at de opfordrer deres børn til at gå på college.¹³

Hvor de mest radikale *haredim* gør alt for at undgå amerikaniseringen, har *JP* taget det amerikanske middelklasseideal til sig, men forsøgt at »jødisk-gøre« det. De mange reklamer i avisen for ferieophold på luksus-hoteller med sportsfaciliteter og skønhedssaloner viser, hvordan denne gruppe jøder opfatter en livsstil, hvor man slapper af, holder ferie og plejer sig selv, som attraktiv. Ligeledes peger den ugentlige restaurantguide med henvisninger til restauranter lige fra pizza-barer til fine franske restauranter på, at de er begyndt at tage det at gå ud for givet ligesom resten af den amerikanske befolkning. At de ønsker at føre et liv som de fleste amerikanere i det tyvende århundrede, kan »Women's Page«, en ugentligt dobbeltside, også give indblik i. Her skriver *jødiske* kvinder om kosmetik, slanketure, sund mad osv., alt sammen noget som skal dække behovet for »sekulære« ugeblade. Desuden skriver Livia Bitton Jackson hver uge i spalten »Impact of women on Jewish history« om kvinder i jødisk historie, som i sig selv også demonstrerer, at feminismen på trods af de ortodokses stadige polemik mod denne også i et eller andet omfang har sneget sig ind i deres kredse.¹⁴ Det vil sige, at denne læsergruppe ikke ønsker at afskære sig fuldstændigt fra indflydelse fra den større amerikanske kultur, men på mange områder har samme ideal, som fremstilles i den øvrige presse. Den afgørende forskel er imidlertid, at der altid lægges en jødisk vinkel på »historien«. Ikke nok med at der i reklamerne understreges kosher-certifikater, kønsadskilt svømning, og at de er *shomerey sabbat* (sabbat-overholdende), men reklamerne refererer ofte også i billede eller tekst til jødisk kultur eller historie: *Di jiddische Mame*, den jødiske familie, den jødiske folkemytologi (for eksempel *Fiddler on The Roof*), det udvalgte folk etc. Med andre ord opretholdes en dobbelt identitet. De vil gerne være gode amerikanere, men i særdeleshed gode jøder.¹⁵

Jeg kan ikke i avisen finde eksempler på, at gruppen betragter deres ophold i Amerika som midlertidigt, og de karakteriserer heller aldrig deres tilstedeværelse i landet som en eksiltilstand, som jøderne traditionelt har betegnet deres bosiddelse i de lande, hvor de opholdt sig siden Templets fald i år 70 e.v.t. og den efterfølgende fordrivelse fra Judæa i år 134 e.v.t. af kejser Hadrian efter Bar Kochba-opstanden.¹⁶ Snarere kan man se Amerika omtalt som frihedens land, som de i modsætning til mange andre var heldige at komme til efter katastrofen i Europa. På nogle områder kunne det se ud

The Jewish Press

til, at de føler sig hjemme i Amerika. For eksempel engagerer de sig både lokal- og nationalpolitisk. En spalte om lokalpolitik »In the City«, der blev bragt mellem 1967 og 1977, viser, at de gør meget for at forbedre områderne, hvori de bor, for eksempel Borough Park og Flatbush, og at borgmesteren i New York City, Rudolph Giuliano, er blevet givet en fast spalte i den amerikanske udgave af avisen, fortæller os ligeledes noget om deres interesse for overordnede lokalpolitiske spørgsmål (*JP* 15. marts 1996, 28). De involverer sig også i amerikanske nationalpolitiske emner såsom militær- og sikkerhedspolitiske spørgsmål og »lov og orden«-spørgsmål. For eksempel har de i en periode en fast spalte, hvor de analyserer militær- og sikkerhedspolitiske forhold. *JP* har i mange år opfordret deres læsere til at stemme på republikanerne ved både lokal- og præsidentvalg, hvilket er overraskende, da jøderne i Amerika traditionelt har stemt på demokratiske kandidater.¹⁷ For eksempel skriver S. Klass efter det amerikanske præsidentvalg i 1988, da den republikanske George Bush blev valgt, at 75% af de ortodokse jøder havde stemt på Bush. Dette tal skal ses i forhold til, at af de konservative og reformjøder stemte henholdsvis 28% og 24% på Bush. I anbefalinger af kandidater til læserne lægges der selvfølgelig især vægt på, at kandidaterne ønsker at forbedre de økonomiske og sociale forhold for jøderne i USA og kandidatens forhold til Israel, men strengere straffe til lovovertrædere, indførelse af dødsstraf, anti-abortlovgivning, modstand mod rettigheder til homoseksuelle, det vil sige emner, som rækker udover det jødiske samfund, nævnes også (*JP* 28. okt. 1988, lederen, 5 og bagsiden; 4. nov. 1988, 1 og »Editorial Endorsement«, 46 og 48). Med andre ord ser det ud som om, at denne gruppe opfatter de generelle politiske spørgsmål i Amerika som vedkommende, idet de ikke kun ønsker at gavne deres egen kreds, men også har visioner om at dreje det bredere amerikanske samfund mod højre.

3. »Den anden« i *The Jewish Press*

At de på nogle områder har et positivt syn på landet, hvor de bor, betyder imidlertid ikke, at de ikke opfatter sig selv som en distinkt gruppe, »et får blandt 70 ulve«, og derfor må være på vagt over for alle, der ikke tilhører gruppen.¹⁸ Karakteristisk for avisen er uden tvivl, at den ved igen og igen at pege på antisemitisme opstiller en barriere mellem det jødiske og det ikke-jødiske samfund. Med undtagelse af meget få artikler drejer næsten alt i

avisen sig om eller sættes i forhold til episoder, hvor jøder er blevet diskrimineret, forfulgt eller på anden måde generet. En typisk forside på *JP* lyder for eksempel: »Police Uncover: New International Anti-Jewish Group«, »Arab Terrorists Killed 22 Israelis in Raid« og »Swastika Desecrates Synagogue«, (*JP* 1. okt. 1965), og »Nazi Revival in Germany«, »Mayor Turns Crown Heights 'Break-In' Into a Bias Incident«, og »Jewish Children in Germany Forced to Crawl and Shout Heil Hitler« (*JP* 4. dec. 1992, 1).

I denne forbindelse er det karakteristisk for avisens holdning, at rabbi Meir Kahane i en lang årrække har fået lov til at bruge avisen som sit talerør. Rabbi Meir Kahane var i en periode medredaktør på *JP* og en af hovedbidragsyderne indtil sin død i november 1991. Han var både leder- og nyheds-skribent, men bidrog i særdeleshed med feature-artikler, som løb over længere perioder, og som han brugte til at udvikle sin ideologi. Efter hans død bliver man i avisen ved med at skrive om ham, og man indførte endog en fast spalte, »In the traditions of Rabbi Meir Kahane«, hvori man forsøgte at tolke begivenheder i hans ånd (*JP* 27. nov. 1992, 80).¹⁹ Med andre ord optog Kahane forholdsmæssig stor plads i avisen, og dens stil blev i ikke ringe omfang skabt af hans person og artikler.

Rabbi Meir Kahanes ideologi er en sammenhængende religiøs ideologi, hvis kerneelement er det jødiske folks enestående karakter. Det jødiske folk er helligt, da det er blevet udvalgt af Gud og blevet givet loven på Sinai-bjerget. Det der altså, ifølge Kahane gør en jøde til jøde, er alene, at han besidder den guddommelige sandhed, og derfor er det kun muligt at være jøde som ortodoks jøde (*JP* 28. okt. 1988 og 13. feb. 1987; Kahane 1993, 135f).²⁰ Han opfordrer derfor alle ortodokse jøder til at stå sammen og hjælpe hinanden med at bekæmpe andre definitioner af, hvad det vil sige at være jøde. Han anvender ofte betegnelsen hellenister om andre jøder, som ifølge Kahane har optaget ikke-jødisk adfærd og tanker. Med dette udtryk hentyder han til perioden før Tempellets fald, hvor den jødiske overklasse heriblandt tempelpræsterne overtog mange træk og ideer fra den græske kultur og derfor blev beskyldt for at profanere jødedommen. Derfor gjorde den almindelige befolkning med Judas Makkabæeren i spidsen oprør, idet de mente, at ypperstepræsten via sin tætte forbindelse med hedningene havde profaneret Templet. Når Kahane gør op med den »moderne oplyste ortodokse«, som prædiker, at man skal elske alle folk, og at alle folk er lige, ser han

The Jewish Press

sig selv som makkabæeren, der kæmper mod de helleniserede jøder. Han mener, at det er en forvrængning af jødedommen at hævde, at man ikke må forsvare sig selv og sine medjøder mod sine fjender. Faktisk mener han, at det er et guddommeligt bud at destruere det onde, og han opfordrer derfor jøden til at forsvare sig selv og sine medjøder også i de tilfælde, hvor det involverer anvendelse af vold (*JP* 24. maj 1985, 23. maj 1986; Kahane 1993, 121, 126-29). Han adopterer sit ideologiske forbillede Vladimir Jabotinskys begrebspar *Hadar* (hebraisk: Stolthed) og *Barzel* (hebraisk: Jern) som slogan, og opdrager dermed sine tilhængere til at være stolte af deres jødiske oprindelse og til ikke at føle skyld ved at anvende våben mod jødernes fjender (Sprinzak 1991, 53):

That is the Jewish Iron Law: Belief and trust in God, rather than looking to and raising Jewish eyes unto the gentile. There can be no greater *Hillul Hashem*, desecration of the Name of God, than when the Jew places his faith in the power of the gentile. For what he is saying by this is that there really is no God; and this is the end of Judaism, and this is the end of any reason for the existence of the Jew (*JP* 30. maj 1986; Kahane 1993, 132).

Kahane var altså en stærk modstander af »diaspora-mentaliteten«, hvor jøder frivilligt havde bøjet sig for undertrykkelse i stedet for at svare igen. Denne holdning er også grunden til, at han i et indlæg i *JP* den 15. juli 1988 (8b) kan udtale sig med stolthed over, at hans søn er blevet arresteret for at have udøvet vold mod nogle arabere, idet han opfatter denne handling som bevis for, at hans søn netop har forstået sin forpligtelse som jøde:

My son was arrested in Jerusalem last week ... He was arrested and spent a day in prison for fighting Arabs who attacked Jews. That day I said praises of Psalms to the Almighty for His Goodness to me. Why, you ask. Why does a Jewish father thank God for a son who was arrested? The answer is so obvious and so clear to people who understand authentic Judaism.

Ligesom folket Israel er helligt, således er landet Israel det også. Gud gav Israel til det jødiske folk, og Kahane opfatter det derfor som en synd imod Gud at overgive nogle som helst områder af Israel til ikke-jøder (*JP* 11. maj, 25. maj og 1. juni 1979; Kahane 1993, 81f og 90f). Derfor reagerer han også meget skarpt, da Menachem Begin i 1979 indgår en fredsaftale, Camp David

aftalen, med Egyptens præsident Anwar Sadat om at tilbagegive nogle af de områder, som Israel erobrede i 1967, til gengæld for fred. Han betragter Begin både som en forræder mod sit folk og som en synder mod Gud, der ligesom under eksilet retter sig efter, hvad hedningene, i dette tilfælde USA, siger i stedet for at følge Guds bud. Han understreger, at det i særdeleshed er en forbrydelse mod Gud, fordi det er af frygt for hedningene, at man opgiver sine rettigheder. Jøderne har pligt til at genkræve hele det bibelske Israel og det er et bud at bosætte sig overalt deri. Kahane bestrider, at der eksisterer et palæstinensisk folk. Han opfatter dem som en del af det arabiske folk og mener ikke, at de kan gøre krav på blot den mindste del af det bibelske Israel (*JP* 11. maj, 25. maj og 1. juni 1979; Kahane 1993, 83-93). Han minder sine læsere om, at da Gud gav jøderne landet, boede der også et andet folk, kanaanæerne, men dette faktum forhindrede ikke Gud i at fordri-ve dette folk og give landet til jøderne (*JP* 28. okt. 1988). Palæstinenserne har bosat sig ulovligt i landet, medens jøderne var i et tvungent eksil, og det eneste rigtige for jøderne vil derfor være at forflytte araberne til andre arabiske lande. Desuden skriver Kahane den 18. marts 1983 en artikel i *JP*, hvori han argumenterer for, at det kun vil være rimeligt at forflytte palæstinenserne til de arabiske lande, da jøder i stort tal siden 1948 er flygtet fra disse lande til Israel. Kun under særlige omstændigheder kan nogle af palæstinenserne få lov at forblive i landet, hvis de fraskriver sig statsborgerskab, retten til at stemme etc. (*JP* 28. okt. 1988).

Kahane mener, at jødedom og demokrati er to uforenelige størrelser. Jødedommen er et lovsæt, som Gud netop gav til sit udvalgte folk, hvorimod demokrati er et universalistisk princip skabt af hedninger, og som ligestiller arabere og jøder. I en jødisk stat vil indførelsen af demokrati derfor være en selvmodsigelse, da det forråder statens jødiske karakter og principper. Desuden ville araberne på længere sigt på grund af deres højere fødselstal komme til at udgøre majoriteten og dermed overtage magten i den jødiske stat. En jødisk stat skal ifølge Kahane bygges og styres efter den jødiske lov *Halak-hah*, det vil sige, den jødiske stat må med nødvendighed være et teokrati.

»Equal political rights for all its citizens regardless of religion ...« Democracy. And so the wedding was made by the blind socialists, myopic liberals, lost humanists, a wedding of »Zionism«, the JEWISH state, and »democracy.« Israel, we were told by the

The Jewish Press

Demosthenic Cambridge-hybrid, Abba Eban, would forever be a »democratic Jewish State.« But Eban is, of course, an empty headed vessel of oratory. His exterior moves one with its eloquent language – the inside is empty of all substance and depth of intellect. »Democratic Jewish state?« The build-in contradiction should cry out with an intensity that awakens even the deepest mental sleeper! (*JP* 8. juni 1984; Kahane 1993, 117f).

Jeg kan på den baggrund være enig i det synspunkt, Ehud Sprinzak har fremsat, at Kahane er halv-fascist, og Kach-bevægelsen den første halv-fascistiske bevægelse i Israels historie. Dette skyldes bevægelsens fremmed-fjendske synspunkter og åbenlyse racisme, anvendelse af propaganda og smædekampanjer samt personkulten omkring Kahane selv (Sprinzak 1985).

Kahane har på trods af sine radikale holdninger fået lov at udbrede sit budskab gennem *JP*, stort set fra avisen begyndte at udkomme, til han blev myrdet i New York i 1991 af en araber. Det er svært at sige, om læserne har været enige i samtlige af hans synspunkter, men jeg må konstatere, at flere af de træk som karakteriserer Kahanes ideologi, går igen i mange af *JP*'s øvrige indlæg og artikler.

Dette gælder i særdeleshed avisens opdeling af verden i os og dem, en virkelighedsopfattelse, som opbygges ved deres uafbrudte beskæftigelse med »en fjende.« Fjenden er ikke den samme hele tiden, ligesom den i øvrigt heller ikke var det hos Kahane, men tjener samme funktion, nemlig som en instans, som man kan definere sig i forhold til, og som kan give gruppen identitet.

»Den anden« har i perioder været en konkret gruppe. For eksempel de sorte i USA, russerne og kommunisterne, men i øjeblikket er det i særdeleshed araberne og venstrefløjten i Israel. I slutningen af 1960'erne og i begyndelsen af 1970'erne, hvor en række konflikter mellem jøder og sorte finder sted i New York, har *JP* en omfattende dækning af hændelsesforløbet (Se for eksempel *JP* 2. juni 1967, 2 og 4; 29. sept. 1967, 3; 1. marts 1968, 3). Der fokuseres især på bestemte aspekter af sagerne nemlig på antisemitisk propaganda og de ekstreme sorte grupper som for eksempel Black Muslims. I samme periode introduceredes en serie kaldet »The Haters«, som handler om ekstremistgrupper i det amerikanske samfund. Herunder præsenteres gruppen Black Muslims og dens leder Malcolm X som en gruppe, der udgør en dødelig trussel mod det amerikanske samfund og i særdeleshed mod jø-

derne, og de bliver flere steder sammenlignet med nazisterne (*JP* 23. april 1965, 16). Sovjetunionen og kommunismen bliver også indtil det kommunistiske styres sammenbrud karakteriseret som jødernes fjende både på grund af deres fjendtlige forhold til Israel og i særdeleshed i kraft af deres undertrykkelse af de russiske jøder, som ønsker at praktisere deres religion, og fordi de nægter at lade jøderne emigrere til Israel. Ofte bringes historier om russiske jøder, der med livet som indsats praktiserer deres religion. Heltmodige rabbinere, som forsøger at oprette skoler (hebraisk: *Hadarim*), *mikva'er* (rituelle bade) og fungerer som rituelle omskærere osv. for deres menigheds skyld, stilles over for russeren, der både i fortid og nutid skildres som barbarisk, undertrykkende, brutal, dyrisk etc. (*JP* 1. marts 1968, 20). Flere af avisens store personligheder opfordrer de amerikanske jøder til at yde økonomisk støtte og til at lægge pres på det jødiske establishment og den amerikanske regering for at få dem til at hjælpe de russiske jøder, som er fanget bag jerntæppet og hvis situation, man sammenligner med de europæiske jøders lige før anden verdenskrig.²¹

Den ultimative fjende har imidlertid længe været araberne, det vil sige både de arabiske nationer og det palæstinensiske folk med Yassir Arafat i spidsen, som man betragter som en trussel mod staten Israel. De sidste 3-4 år har man imidlertid brugt ligeså meget hvis ikke mere plads på at kritisere den israelske venstrefløj, idet avisen nærmest betragter disse som arabernes medsamsvorne og dermed som forrædere mod det jødiske folk.

JP har altid støttet Israel, og at størstedelen af deres læsere har valgt at forblive i diasporaen skyldes ikke, at man indtager en anti-zionistisk position, sådan som en del af *haredi*-verdenen gør. De ultra-ortodokse har været indædte modstandere af zionismen stort set fra dens opståen i Østeuropa. Så længe den zionistiske idé udelukkende gik ud på at opbygge en stat, hvori det jødiske folk kunne leve i sikkerhed for antisemitisme, kunne de acceptere bevægelsen, men da man med *Ahad Ha-Am* begynder at give ideologien et kulturelt indhold og dermed åbner mulighed for en sekulær definition af at være jøde, står man fra ortodoks side af. Da de ortodokse mener, at man kun kan være en god jøde, hvis man overholder Toraen, men ikke ved at være nationalist, sådan som zionisterne mener, og da flere rabbinere senere rent teologisk argumenterer for, at det er en synd selv at forsøge at fremme frelsen ved at begynde at opbygge Israel, før Messias er kommet, erklærer man

The Jewish Press

fra ortodokst hold zionismen for syndig²² (Luz 1988, 203-226, især 213-217). Denne holdning til zionismen og senere til staten Israel, da denne oprettes i 1948, har *haredim* stædigt fastholdt, også selvom mange af dem i dag bor i og drager fordel af den israelske stat (Friedman 1989, 195-198). En anden gruppe ortodokse anså imidlertid zionismen for at være en religiøs idé, som lå implicit i den jødiske messianisme, og mente, at man via sin tilstedeværelse i det hellige land og opbyggelsen af en *jødisk* stat kunne fremme frelsen. Da det imidlertid især var den sekulære fløj i den zionistiske bevægelse, der havde succes, og som fuldstændig overtog ledelsen af arbejdet både i Østeuropa og i bosættelserne i det hellige land, blev problemet for de religiøse jøder, hvordan man skulle forholde sig til de sekulæres medvirken i »det hellige arbejde«. Dette problem fandt især sin løsning i rav (rabbi) Abraham Isaak HaCohen Kooks tænkning, idet han mente, at jødernes tilstedeværelse i og opbyggelsen af landet var det vigtigste bud for at fremme den messianske tid. Når denne frelsesproces indtrådte, ville alle automatisk komme til at overholde loven, mente rav Kook, og dermed legitimeredes de religiøse zionisters samarbejde med de sekulære (Friedman 1989, 170-173).

JP giver i modsætning til *haredim* i noget omfang den israelske stat en religiøs legitimation, men er også uenig i den sidstnævnte position, da de på ingen måde kan give staten messiansk betydning. På dette punkt er *JP*'s standpunkt mere i overensstemmelse med *haredims*, der ikke mener, at jøden kan fremme frelsesprocessen ved at opbygge landet. Den eneste måde mennesket kan påvirke Gud til at sende Messias er ved at overholde Toraen. Denne holdning er også grunden til, at man fra *JP*'s side ikke ser det som et problem, at de fleste af dem ikke selv opfylder rav Kooks vigtigste krav for at være en god jøde, nemlig at befinde sig i det hellige land. Intet sted i avisen kan jeg finde eksempler på, at vigtigheden af at bo i landet nævnes. Alligevel støtter *JP* de mest ekstreme religiøse zionistiske grupper, det vil for eksempel sige bosætterbevægelsen *Gush Emunim* (hebraisk: De Troendes Blok), da de dels er enige i at indføre så meget af *Halakhah* som muligt som lovgrundlag for staten,²³ og dels opfatter Israels landområder som hellige. De betragter faktisk 1967-krigen som et mirakel, hvor Gud gav det jødiske folk det forjættede land tilbage. Den 8. dec. 1995 skriver Sholom Klass (3):

In our time too, God wanted to hasten the redemption. After the 1967 war He gave us back the entire land of Israel as recorded in the Torah. He put fear into the hearts of the Arabs and they all ran away leaving the entire Jerusalem, including the Temple Mt. – the Har-Habaiyis, completely devoid of Arabs. God was saying: »Here is the entire city. Plan for the redemption and the Third Holy Temple.« However, Moshe Dayan, the commander in chief, turned this offer down and in effect said: »I DON'T WANT YOU GOD – STAY OUT!« He called back all the Arabs and gave them the Temple Mt. Today we suffer his decision and now we are again going against God and turning over His promised land to the Moslem religion.

Følgelig er en af de sager, avisen for øjeblikket ofrer mest plads på, Oslo-II aftalen, fredsftalen mellem palæstinenserne og Israel, som de opponerer stærkt imod, da de jo ubetinget mener, at hele Israel, som det står defineret i Bibelen, tilhører folket Israel. De er i det hele taget imod forhandlinger med PLO og de andre arabiske nationer, som kunne munde ud i afståelse af land-områder. De fremstiller derfor araberne og de arabiske ledere som hyklere, udspekulerede, terrorister og løgnagtige, som det ville være enfoldigt at stole på i sikkerhedsspørgsmål (*JP* 15. sept. 5; 13. okt. 5; 15. dec. 1995, 2). Utallige eksempler på at de arabiske ledere gennem historien har brudt deres løfter, og at de kun ønsker at udslette det jødiske folk, trækkes frem, og de understreger, at den eneste måde at få fred med araberne på er ved at sikre sig, at Israel har så stor militær styrke, at araberne ikke tør angribe (*JP* 4. aug. 1995, 3 og 24, 1. dec. 1995, 30; 5. jan. 1996, 25). Størsteparten af de indlæg i avisen, som drejer sig om Oslo-II, kritiserer også aftalen ud fra sikkerhedsmæssige argumenter, snarere end ud fra religiøse overvejelser (*JP* 13. okt. 1995, 20 og 24; 29. dec. 1995, 4).

Den tidligere israelske regering, som var en koalition mellem arbejderpartiet og det erklærede sekulære parti *Meretz*, og som førte til de forhandlinger med palæstinenserne, der resulterede i Oslo-II aftalen og forhandlinger med Syrien om Golan-højderne, fremstilledes derfor i avisen ikke alene som naive i deres tiltro til araberne, men også decideret som forrædere mod det jødiske folk.

So the Jewish State is to be dismembered not by virtue of the vote of a government of the Jews of Israel, but by the treachery of their out of control Prime Minister and Foreign Minister with the connivance of their sworn enemies [araberne]. Rabin, Peres and all of those who assisted them in their historic betrayal of the Jewish People must be held accountable (*JP* 13. okt. 1995, 5).

The Jewish Press

Med andre ord ser *JP* araberne som den største fjende af det jødiske folk, men den israelske venstrefløj bliver betragtet som deres medsammensvorne, hvilket næsten stiller dem i et dårligere lys.

Derfor er *JP*'s helte de grupper, som mest aktivt engagerer sig i kampen mod forhandlingerne med araberne/palæstinenserne og tilbagetrækningen fra de områder, som Israel erobrede i 1967-krigen. Dette gælder for eksempel de national-religiøse grupper, som har oprettet bosættelser i og lige uden for Hebron. For øjeblikket bringer avisen næsten ugentligt nyt om Levinger-familiens konfrontationer med det israelske retsmaskineri, som flere gange i løbet af de sidste par år har fængslet dem for terrorhandlinger mod arabere og vold mod det israelske politi.²⁴ Den 29. dec. 1995 bragte avisen en regulær helgenbeskrivelse af Miriam Levinger («Miriam Levinger, Angle of Hebron, An Orwellian Heroine», 3), som beretter, hvordan hun og hendes mand ulovligt forsøgte at bosætte Hebron, som betragtes som jødernes næsthelligste by (se også 29. marts 1996, 3). En anden bevægelse som får overordentlig positiv dækning i avisen, er »Kvinder i grønt«, der aktionerer for at bevare de besatte områder. Bevægelsens to ledere, Ruth og Nadia Matar, får altid plads i avisen til at berette om deres aktiviteter, aktioner og synspunkter (*JP* 4. aug. 1995, M9; 11. aug., 21; 15. sept., M9; 13. okt., M9; 15. dec., M2).

Disse grupper står i modsætning til venstrefløjen rent politisk, men også fordi de tilhører den jødiske ortodoksi, hvilket kun meget få labour- og ingen *meretz*-politikere gør. Som tidligere nævnt har der gennem hele staten Israels historie været diskussion om, hvor stor indflydelse religionen skulle have på den jødiske stat, hvilket har skabt spændinger mellem de sekulære og de religiøse jøder. Denne konflikt er blusset voldsomt op efter mordet på Israels premierminister Itzak Rabin i november 1995. Rabin blev skudt af en ung national-religiøs jøde, som var student på det religiøse universitet Bar-Ilan. Han blev karakteriseret som en velfungerende, dygtig student, som var velldt både blandt lærere og elever. Dette fik venstrefløjen til at igangsætte en undersøgelse af de religiøse organisationer og institutioner, idet de mente, at disse forsøgte at influere ungdommen med en ekstremistisk tankegang, og at flere ortodokse rabbinere decideret havde legitimeret mordet på Rabin, ja, endog opfordret til det i kampen for at bevare landet og beskytte det jødiske folk. I en periode kunne det se ud som om, at alle religiøse jøder blev skåret

over en kam i denne proces, og at det for venstrefløjen dels gik ud på at styrke deres eget politiske mandat, og dels på at få mulighed for at sætte de ortodokse jøder, der for størstepartens vedkommende støtter oppositionen og er blandt de hårdeste kritikere af fredsprocessen, i et dårligt lys. Denne »heksejagt« mod de religiøse, som *JP* omtalte sagen, blev taget meget alvorligt i avisen. Man opfattede situationen som en forfølgelse af de religiøse jøder, som lå i forlængelse af venstrefløjens systematiske forsøg på at fjerne Toraens indflydelse i landet. For eksempel nævnte de, at regeringen havde afskaffet undervisningen i de fem Mosebøger, fordi man mente, at de indeholdt anti-demokratiske og racistiske elementer (*JP* 1. dec. 1995, 3). De ser derfor venstrefløjens fordømmelse af de rabbinere, som erklærede det for at være imod Toraen at give landet væk, som et yderligere forsøg på at sekularisere landet. De konkluderer, at det er dem, som forsøger at give det land, som det jødiske folk har fået af Gud, væk til deres fjender, der har skabt splid mellem troende og ikke-troende og skabt en atmosfære af had, der førte til mordet på Rabin (*JP* 1. dec. 1995, 3). *JP* fordømmer Yigael Amirs mord på Rabin og giver spalteplads til flere rabbinere, der udtaler, at et mord på en anden jøde ikke kan legitimeres af Toraen, men ikke desto mindre er fordømmelsen ikke ubetinget. Avisen forsøger nemlig at fremhæve så mange forhold som muligt, der kunne kaste et slør over de faktiske omstændigheder og så tvivl om Yigael Amirs skyld. For eksempel antyder de, at Amir ikke har handlet alene, at han er blevet hjulpet og har modtaget træning af sikkerhedstjenesten, at han er blevet opfordret af provokatører, som sikkerhedstjenesten havde placeret blandt de religiøse osv. Altsammen forsøg fra avisens side på at føre ansvaret for mordet tilbage på labour-regeringen selv (*JP* 17. nov. 1995, 2; 8. dec. 1995, 2; 15. dec. 1995, 1 og 4). En kommentar fra en tilhænger af *Habad-hasidismen* til mordet på Rabin og fredsprocessen lyder for eksempel:

The Orthodox have not been persuaded to modify their disagreement with »land for peace.« Why should they? After all, it is against the Tora to support any movement that returns the holy land of Israel to the Arabs. The Graves of the brave Maccabees are now being discovered. Why are their bones being disturbed? Since we don't believe in accidents, there must be a message here. They are once again calling out, »Have no fear, Orthodox Jews, remember it's right against might (*JP* 29. dec. 1995, M11).

The Jewish Press

Ofte og samtidig med de konkrete grupper er »den anden« imidlertid en mere flydende størrelse, som man samlende kunne kalde det ikke-jødiske samfund. Denne gruppe skildres især gennem en vedholdende beskæftigelse med antisemitisme i alle dens afskygninger lige fra episoder af mindre betydning såsom en enkelt udtalelse, der kunne tolkes som antisemitisk, til større sager såsom stigende tilslutning til de neo-nazistiske bevægelser i Tyskland (*JP* 11. nov. 1988, 5; 13. nov. 1992, 5; 4. dec. 1992, 1; 8. jan. 1995, 5). Samtidig beskæftiger man sig meget både i fakta og fiktion med den antisemitisme, som jøderne er blevet udsat for i fortiden. S. Klass' mirakelhistorier skildrer ofte, hvordan det ikke-jødiske samfund på alle mulige måder har forsøgt at plage jøderne, men hvordan Gud kommer dem til hjælp på grund af de fromme rabbinere eller folkets høje moral. Ligeledes omhandler historierne for børn, hvordan det moralske og gode jødiske folk uophørligt bliver efterstræbt af de grusomme, dumme og griske ikke-jøder, men hvordan jøderne alligevel sejrer enten på grund af Guds indgriben eller på grund af folkets visdom og tapperhed. Holocaust er naturligvis også et emne, der ofte skrives om. Jævnligt bringes artikler, hvor overlevende fra Holocaust beretter om deres oplevelser under krigen, især skildringer, hvor jøderne på en eller anden måde har handlet modigt enten ved at gøre væbnet modstand mod nazisterne eller ved at sætte sig op imod dem ved stædigt at udføre deres religion på trods af strenge forbud (*JP* 1. marts 1968, 18; 2. nov. 1973, 41 (serie); 8. jan. 1988, 9 («Late Shadows» som bringes over en årrække)). Holocaust er også en periode, der henvises til, når man vil argumentere for noget politisk som for eksempel bevarelsen af de besatte områder i Israel (*JP* 8. jan. 1988, 21 og 22; 28. okt. 1988, 5; 4. aug. 1995, 16). Kahane havde endog oprettet et »fremtidigt Holocaust-museum«, hvor materiale om nutidig antisemitisme skulle advare mod et nyt nærtstående Holocaust, som ville ramme alle jøder, som ikke var emigreret til Israel (Friedman 1990, 1).

JP har gennem hele sin levetid defineret sig selv i forhold til en ydre fjende. At beskæftigelsen med disse fjendebilleder har optaget uforholdsmæssig megen plads i avisen, skal måske ses i forhold til angsten for, hvad avisen selv karakteriserer som den værste fjende, den indre fjende, nemlig assimilationen: »Let us understand that Israel's [folket] enemy is not the Soviet Mig or the Arab soldier, nor is Israel's victory due to Phantom jets

and American aid. Our enemy is assimilation ... our victory will come through HaShem Echod [hebraisk: Den ene Gud].« (*JP* 16. nov. 1973, 33). Statistikker over hvor mange jøder, der gifter sig med ikke-jøder, hvor mange jøder, der gifter sig med konvertitter til jødedommen, og hvor mange børn af denne type ægteskaber, der falder fra jødedommen, diskuteres intenst, og jødernes lave fødselsrate begrædes ligeledes. Flere steder karakteriseres jødernes assimilation i det amerikanske samfund som »the silent Holocaust«, og der gives udtryk for, at assimilation er det samme som døden. For eksempel skriver en far, som overlevede Holocaust, og hvis søn ønsker at gifte sig med en kristen pige, at han ligeså godt kunne have været død i Auschwitz (*JP* 23. april 1965, 20; 4. maj 1984, 14; 29. dec. 1995, 28).

I *JP* opfordres læseren altså til at leve et autentisk jødisk liv. Det vil sige at overholde den jødiske lov, gifte sig inden for gruppen, opretholde et traditionelt familiemønster, vise solidaritet med sine medjøder etc. Ved at fremstille det moderne samfund som amoralsk, materialistisk og ikke mindst som fjendtligt indstillet over for deres gruppe argumenterer de for at bevare og styrke gruppen både fysisk og ideologisk og for at fortsætte, hvad de ser som en traditionel livsstil. Historien fremstilles ligeledes selektivt. Der fokuseres på den ene side på de perioder, hvor jøderne har lidt under forfølgelser, og på den anden side fremhæves begivenheder både fra historie og mytologi, hvor jøderne heltmodigt har kæmpet mod overmagten. I denne forbindelse kan makkabæerne, opstandene i Warszawa-ghettoen og personer, som har udvist tapperhed, nævnes. Andre perioder, som man fra et andet synspunkt ville finde vigtige, for eksempel guldalderen i Spanien og andre fredelige perioder, hvor jøderne har levet fredeligt med deres omgivelser, ignoreres. Med andre ord forsøger avisen at bibringe læseren en bestemt opfattelse af verden og i særdeleshed af den jødiske historie og tradition.

4. Den »politiske« ortodoksi

Anthony D. Smith, som i de seneste år har været en af de væsentligste forskere i etnicitet og nationalisme, har beskæftiget sig med forudsætningerne for, at vi siden 1960'erne har oplevet en genopvækkelse af etniske bevægelser over det meste af verden.²⁵

Smith tager udgangspunkt i tiden efter Oplysningen, hvor sekulariseringen sætter ind i første omgang inden for statsapparatet og dets institutioner

The Jewish Press

for eksempel inden for hæren og skolesystemet, men senere også inden for åndsvidenskaberne, der nu begynder at påkalde sig rationalismen som autoritet fremfor en åbenbart sandhed. Inden for de intellektuelle kredse sås der tvivl om Guds magt og fuldkommenhed, og man begynder at sætte spørgsmålstegn ved religionen som autoritet. I stedet fremkommer en tro på individets evner og på, at det er menneskets kollektive bestræbelser bl.a. gennem politiske institutioner, der skal »frelse verden«. Religionen bliver dermed frataget sin sociale og politiske relevans og skubbes over i privatsfæren fremfor at være et offentligt anliggende. Smith pointerer, at sekulariseringsprocessen ikke skete med nødvendighed, men hvor den slog igennem, blev folk stillet i valget mellem to forskellige sociale strukturer med hver deres legitimation, nemlig en rationel-juridisk og en religiøs. Denne proces opfatter Smith som forudsætningen for den moderne nationalstat, der netop indeholder dels et borgerligt element, alle borgere har lige rettigheder og forpligtelser, og dels et etnisk element, alle borgere tilhører den etniske gruppe, folket.²⁶ De fleste stater omfatter imidlertid flere etniske grupper inden for deres territorium, og for at de kan accepteres som ligeværdige borgere, må de forsøge at indoptage elementer af den dominante gruppes offentlige kultur, sprog og historie og samtidig undertrykke egne nationale aspirationer. Smith mener, at hvis balancen mellem det borgerlige element og det etniske element i nationalstaten forrykkes, risikeres en reaktion fra det etniske element. Årsagen til at vi for eksempel i dag oplever et stigende pres fra etniske minoriteter mod nationalstaterne, mener han netop skyldes, at de dominerende etniske grupper for længe har påvirket de etniske minoriteter såvel socialt som kulturelt. Dette får nogle intellektuelle til at lægge politisk modpres ved at vende sig til deres etniske historie og myter, som de genfortolker politisk og forsøger at udbrede og »folkeliggøre« for større dele af den etniske gruppe for eksempel gennem institutioner og skoler og gennem kulturlivet, teater, litteratur, kunst etc. Med andre ord sker der en politisering af folkekulturen og en renselse af gruppen, hvor man forsøger at skabe et homogent og moralsk folk og at komme fremmedkulturelle elementer og uvidenhed om gruppens arv til livs. Ønsket om at bevare den unikke kulturelle arv intakt medfører ofte angst for trusler mod folket og et fanatisk had mod alt fremmed (Smith 1995, 69). Målet for denne proces er skabelsen af en forenet og om muligt selvstyrende gruppe af lige medlemmer eller borgere, som kunne blive en

kilde for legitimitet og statsmagt. At de fleste etniske grupper stræber efter at opnå politisk autonomi i en nationalstat, skyldes netop ifølge Smith, at denne yder den bedste beskyttelse for den etniske gruppe og dens værdier (Smith 1995, 83f).

Det er også i sammenhæng med denne venden tilbage til den etniske tradition, at neo-traditionalismen skal forstås, siger Smith.²⁷ Neo-traditionalisterne accepterer tekniske landvindinger, og socialt og politisk anvender de moderne metoder til at mobilisere folk, men udelukkende for at styrke traditionen. Neo-traditionalisten er lige så moderne som sine sekulære omgivelser og er derfor en selvbevidst ideolog. Han kender traditionen »udefra«, og han ved derfor godt, hvordan han skal forsvare de traditionelle værdier ved hjælp af moderne metoder og teknikker. Smith mener imidlertid, at de religiøse kongregationer i stigende grad må blive omformet til etniske grupper. Dette skyldes, at hvis man ønsker at bruge politiske midler til at genoplive den religiøse arv og tro, kræves det, at gruppen har en klar opfattelse af dens oprindelse og af dens identitet. Den troende må have en historie, en skæbne og den nuværende tilstand af forfald må forklares (Hutchinson & Smith 1994, 117). Ifølge Smith bliver neo-traditionalisme således ofte nationalistisk.

Smiths teori kan i et vist omfang hjælpe os til at forstå de synspunkter, som kommer til udtryk i *JP*. Avisen udtrykker mange af de holdninger, som Smith mener kendetegner neo-traditionalismen. Som beskrevet ovenfor har man fra *JP*'s side ikke noget imod den moderne livsstil, hvad angår tekniske fornyelser, og umiddelbart heller ikke noget imod elementer, som indgår i den amerikanske livsførelse. Det vil sige restaurantbesøg, ferieophold og professioner uden for det jødiske samfund accepteres så længe, de ikke kommer i direkte konflikt med traditionen. Deres analyser af det moderne samfund, som de karakteriserer som et sted, hvor mennesket konstant kastes ud i anomi forårsaget af rodløshed, ensomhed, kynisme, egoisme og mangel på blivende værdier, viser os ligeledes, at de er lige så fortrolige med dette samfund som de fleste andre, og at de endog har formået at anvende dets egne metoder til at kritisere det med henblik på at lade det traditionelle samfund fremstå som det eneste alternativ. Desuden anvendes avisen som medium til at organisere og mobilisere læsergruppen politisk ved hjælp af moderne metoder. Det kan for eksempel være opfordringer til at stemme på

The Jewish Press

bestemte politikere, til at deltage i eller til at blive væk fra masseøder og til at skrive til politikere. Deres afstandtagen fra det moderne samfund går altså alene på dets ideologiske fundament: Universalisme, individualisme, liberalisme, og hvad staten Israel angår også sekulariseringen.

I *JP* mener jeg netop at kunne se et eksempel på en gruppe, som er forbundet via deres religion, den jødiske ortodoksi, men som på grund af deres stærke ønske om at bevare en distinkt identitet bevæger sig i retning af etnocentrisme. Dette kan bl.a. ses ud fra *JP*'s vedholdende beskæftigelse med gruppens fælles historie for hermed at gøre læserne bevidste om deres særlige identitet. Der er en åbenbar selektiv historieopfattelse, og ofte argumenteres der for nutidige politiske standpunkter med henvisning til historien og myterne. Flere af avisens skribenter opfordrer også til at bevare gruppen ren. Det vil sige, man forsøger at komme eksogami (også selvom ægtefællen er konverteret til jødedommen) og assimilation til livs, da disse opfattes som de mest akutte trusler mod folket. Den samme tendens finder jeg i deres forsøg på at skabe en alternativ amerikansk-jødisk kultur med jødisk musik, skønlitteratur, ferierejser, kunst etc. Det mest udtalte eksempel på denne tilbøjelighed er imidlertid avisens skildring af omverdenen som fjendtlig og følgelig som noget, man bør være bange for, hvilket jeg også finder er et af avisens mest gennemgående karakteristika. Smith kalder sådanne karakteristika for *historicisme*, og han mener, at *historicismen* er det afgørende element for en nationalistisk/etnisk vækkelse, og jeg må derfor konkludere, at *JP* ikke udelukkende, som fra en umiddelbar betragtning, er en avis, der har et religiøst budskab, men i ligeså høj grad er et organ, som vil give sine læsere en klar etnisk bevidsthed, hvilket er en forudsætning for mobiliseringen af gruppen.

På et område adskiller *JP* sig imidlertid fra, hvad Smith definerer som nationalisme/etnisk vækkelse: De stræber ikke efter fuldkommen autonomi på et eget territorium. Jeg kan ikke i *JP* spore noget ønske om eller forsøg på at etablere en autonomt område i Amerika. Jeg kender ikke den præcise begrundelse for dette, men den mest sandsynlige forklaring er, at der ikke er et let identificerbart område i USA, som jøderne ville kunne hævde var deres, hvilket Smith nævner som en vigtig faktor for udviklingen af nationalisme (Smith 1976, 9). Både jødernes mytologi og historie har givet dem en bevidsthed om at være gæster alle andre steder end i Israel. Man kunne derfor forestille sig, at det fra *JP*'s side var tilstrækkeligt at kunne orientere sig

mod det mytologisk lovede hjemland Israel for at give gruppen en følelse af autonomi. Desuden kunne et forsøg på at etablere et jødisk hjemland ved siden af Israel splitte det jødiske folk og hermed snarere svække den etniske gruppe. *JP* repræsenterer altså en neo-traditionalistisk holdning, som i kampen for at bevare den særlige gruppe-identitet har inkorporeret etniske elementer, ikke med henblik på oprettelsen af en egen stat, men for via autonome institutioner at kunne skabe fornyet *commitment* fra den enkelte til, hvad de anser for traditionen.

Bruce Lawrence, som ligeledes har forsket i neo-traditionalisme – han benævner det fundamentalisme – mener, at nationalisme og neo-traditionalisme decideret er modsætninger:

To reduce the struggle [mellem religion og nationalisme] to a war of material interest is to miss the crucial level of conflict. It is above all ideological, weighted toward religion for fundamentalists, toward nationalism for secularists. The two are incommensurate. They are not mere contraries; they are genuine contradictions (Lawrence 1989, 85).

Jeg må give Lawrence ret i, at neo-traditionalister står i et oppositionelt forhold til modernismen, det vil sige liberalisme, pluralisme og individualisme. Nationalismen indeholder imidlertid, som Smith har vist, også et etnisk element, og det er netop ved at tage dette til sig i kampen for religionen, at neo-traditionalisterne bevæger sig over i nationalismens lejr, og jeg kan derfor ikke sige, at nationalismen og neo-traditionalismen er fuldstændige og uforenelige modsætninger. Lawrences beskrivelse af neo-traditionalismen som en ideologi, der står i et modsætningsforhold til »en anden«, er imidlertid et karakteristiskum, jeg kan genfinde hos *JP*. At en identitet bliver skabt i forhold til »en anden«, er en tanke, som går igen hos Smith og hos Laurence Silberstein, som netop har beskæftiget sig med jødisk identitet gennem historien. Silberstein advarer imidlertid imod at opfatte individers og gruppers identitet som en fast enhed, som indeholder en essens. Identitet er aldrig færdigskabt, men er i en konstant proces, og bliver til i et dialektisk forhold til »en anden« (Silberstein & Cohn 1994, 3-6). *JP* definerer sig som ovenfor nævnt netop i forhold til »en anden«, ikke en bestemt »anden«, men i forhold til forskellige. Ved at se sig selv i forhold til »disse andre« skabes en følelse af distinkthed, og det er i denne proces, at den identitet, som avisen forsøger at videregive til sine læsere, bliver til igen og igen.

The Jewish Press

Jeg må derfor konkludere, at *JP* skal opfattes som et medie, der ligesom avisens redaktør S. Klass ser det som sit formål at udbrede, hvad de opfatter som autentisk jødedom, men som i kampen for at nå dette mål har udviklet sig til at blive politisk.

Noter

1. Da avisen udkommer i et langt større oplag i USA end i Israel, og da størstedelen af dens journalister og skribenter er herfra, vil jeg i særdeleshed beskæftige mig med den amerikanske jødiske ortodoksi.
2. Termen ultra-ortodoks betegner de mest yderliggående ortodokse jøder, som også kaldes *haredim*, det vil sige de gudfrygtige. *Haredim* adskiller sig især fra de moderne ortodokse ved deres holdning til den moderne kultur. De moderne ortodokse deltager i det moderne samfund, så længe det ikke strider mod Toraens bud, hvorimod *haredim* helst vil holde den sekulære verden på afstand. Karakteristisk for *haredim* er deres loyalitet over for det fortidige samfund (for *hasidernes* og *mitnagdims* vedkommende det jødiske samfund i Østeuropa og for *sefardernes* det præ-moderne samfund i Østen), som de opfatter som et idealsamfund, og som de derfor forsøger at fastholde ved at opretholde dette samfunds traditioner, måder at klæde sig på etc. I bestræbelsen på at bevare dette samfund har de imidlertid bevæget sig langt ud over traditionen ved en radikalisering af den.
3. Dette tal stammer fra det amerikanske presseovervågningsbureau, ABC. (*JP* 22. marts 1996, 11). Desuden mener Egon Mayer, at *JP* er den mest udbredte avis i den ortodokse verden. (Mayer 1979, 83).
4. *Minyan* (hebraisk: Antal) er betegnelsen på en forsamling af ti voksne (efter *bar mitz-vah*), som er det antal, der er nødvendigt for at gennemføre en offentlig gudstjeneste.
5. Se for eksempel artiklerne angående værdien af *ketubahen* (*JP* 4. aug. 1995, 21), om en brødrister skal nedsænkes i et *mikvah* før brug (*JP* 5. dec. 1995, 19) og om anvendelsen af automatisk airconditioning på sabbatten (*JP* 11. aug. 1995, 16).
6. Illustrative for dette er »Rebbetzin's Viewpoint« fra 25. juni, 8. okt. 1965 og 9. feb. 1996, som henholdsvis omhandler nødvendigheden af adskillelse mellem mænd og kvinder i synagogen, budet om at bygge *sukkot*-hytter og at gifte kvinder skal tildække deres hår.
7. I Israel er ortodoksien beskyttet af lovgivningen, således at det kun er den, som har ret til at udføre forskellige religiøse ceremonier, for eksempel bryllup, begravelse og konvertering. De konservative og reformbevægelsen i Israel består primært af amerikanske emigranter, og udgør en forsvindende lille del af den jødiske scene, og det er derfor ikke noget større problem inden for Israels grænser. De konservative og reformbevægelsen repræsenterer derimod langt størsteparten af amerikansk jødedom (Wertheimer 1993, 52f).

8. Menachem Porush og Aaron Soloveitchik i *JP* 2. dec. 1988, 4 og 22a. For eksempel mener Norman Lamm, som er rektor for det ortodokse Yeshiva University i New York, ikke at man bør ændre loven, da det kan føre til splittelse i den jødiske verden. (*American Jewish Year Book* 1990, 276f).
9. Drengene i *haredi*-verden begynder i »gan« (en slags børnehave) i treårs-alderen, og forbliver i *haredi*-skolesystemet til fem til ti år efter, de er blevet gift. M. Friedman mener, at det er på grund af disse uddannelsessystemer, som det er muligt at holde alle børnene indenfor på grund af den moderne velfærdsstat, at *haredi*-samfundet i særdeleshed i Israel er i stand til at overleve som en særlig kultur midt i det moderne samfund. Uddannelsessystemet socialiserer børnene til *haredi*-verden og til dens værdier, forhindrer at børnene kommer under indflydelse fra det sekulære samfund, og sidst, men vigtigst forhindrer adgang til sekulær undervisning, som ville gøre det muligt for dem at udføre job i det moderne samfund (Friedman 1986 og 1991, kap. 4).
10. *Haredim* lever selvfølgelig ikke i dag som i *shtetlen*, da de ikke er uvidende om den moderne kultur. De er en del af det pluralistiske samfund, og har derfor mulighed for at vælge en anden levevis, hvilket de ikke havde i det gamle Østeuropa. I deres forsøg på at bevare traditionen, er de blevet en mod-kultur til det moderne samfund, og de er derfor ligeså afhængige af moderniteten som af traditionen, da det er i modsætning til denne, at de definerer sig. (Friedman og Heilman 1991, 214-17).
11. Sholom Klass' historier fra Østeuropa bliver bragt hver uge, se for eksempel *JP* 13. okt. 1995, 6 og 17. nov. 1995, 6). For Esther Jungreis se for eksempel 1. okt. og 23. april 1965. For madopskrifter se for eksempel 29. dec. 1995.
12. Se den ugentlige spalte »social register« og de mange reklamer for jødiske skoler. (*JP* 15. og 22. marts 1996, passim).
13. Eksempel på *yeshivah*, der tilbyder sekulære fag *JP* 4. maj 1984, 28b og *JP* 15. marts 1996, 39; reklame for et college se *JP* 4. maj 1984, 28, se også 15. og 22. marts 1996, passim; »Rebbetzin's Viewpoint«: *JP* 15. okt. 1965, 17 og *JP* 1. jan. 1988, 21. At *JP* gør flittigt brug af eksperter i forskellige discipliner for eksempel læger, psykologer og politologer, fortæller os ligeledes, at professioner, som har status i det omgivende samfund, også har det for *JP* og dens læsere.
14. Alene det faktum at kvinder skriver og optræder i kraft af deres profession i avisen, viser i sig selv, at denne gruppe er mere åben over for vestlig indflydelse, og har bevæget sig væk fra de mest radikale *haredi*-grupper. Dette ville sidstnævnte aldrig tillade i deres presse. (Levi 1990, 23-27).
15. Eksempel på hotelreklamer: *JP* 1. juli 1988, 47 og 15. juli, 53; restaurantguides: Ugentligt. (At restauranter og ferier er blevet en integreret del af *JP*'s læsere livsstil, kan også aflæses af, at da avisen i begyndelsen af 1996 gik på Internet, tilbød den tre betalings-servicer: Nyheder, restaurantguide og rejsetilbud). Reklamer der spiller på en jødisk bevidsthed: *JP* 11. maj 1984, 10 (»Fiddler on The Clyde«); *JP* 28. okt. 1988 (»The Warmth of Tradition. Shabbos Dinner and ...«); *JP* 2. juni 1967 (cigaretter og *Bnai Brit*). »Women's Page«: Ugentlig; »Impact of Women on Jewish History«: Ugentlig. At

The Jewish Press

- romanen også er blevet et udbredt fænomen, kan ses ud fra de mange reklamer for bestsellers. (Se for eksempel *JP* 28. okt. og 11. nov. 1988). Avisen bringer også uddrag fra romaner hver uge (i skrivende stund: *The Pomegranate Pendant*, en historisk roman af D. Waysman). Romanen var et fænomen, som man i den traditionelle jødiske verden gjorde alt for at holde ude, idet man opfattede den som noget, der hørte den kristne verden til. Nu udgives de i stort antal især fra det jødiske forlag Artscroll. Handlingen er henlagt til jødiske miljøer og handler typisk om livet i *shtetlen* eller om berømte jøder. Siden 1960'erne har man også kunnet se reklamer for hit-plader udført af ortodokse jødiske kunstnere. (*JP* 4. maj 1984, 48f).
16. *Haredim* opfatter stadig deres ophold i verden som en eksiltilstand. (Friedman 1989, 198, passim).
  17. Ved præsidentvalget i 1992 anbefalede *JP* dog sine læsere at stemme på den demokratiske kandidat Bill Clinton, da de dels mente, at han ville være mere venlig over for Israel end Bush og Jim Baker, som de fandt for arabervenlige, og dels at Bush havde ført USA ud i en økonomisk katastrofe. De støttede dog stadig en republikaner, Al D'Amato, til Senatet. (*JP* 13. nov. 1992, 5 og 70).
  18. Citatet stammer fra *Ester Rabba*, IX,2,V, og anvendes bl.a. af Ester Jungreis til at beskrive Israels/jødernes situation blandt hedninge.
  19. Se også artiklen i *JP* 20. nov. 1992, 66: »What Rabbi Kahane Would Have Said About The Nelson Verdict.«
  20. Hvor Kahanes artikler også findes i bogform henvises også dertil.
  21. I 1967 bragte *JP* en serie, der hed »Communism vs Judaism«; *JP* 24. maj 1985, Kahane 1993, 119-121; *JP* 2. april 1965, 17; *JP* 28. marts 1969, 1; *JP* 1. marts 1968, 18.
  22. Shalom Duber, som er en af de første, der formulerer en sammenhængende argumentation mod zionismen, anser den zionistiske ideologi for at være et farligere kætteri end *haskalah* og reformbevægelsen. Zionismens sekulære definition af at være jøde gør det nemlig usandsynligt, at synderen vil gøre bod og vende tilbage til Toraen, idet den har legitimeret at fravige Toraens bud. Yderligere argumenterer Shalom Duber, at zionismen er nødt til at forkaste religionen, idet dens formål jo er at oprette en jødisk stat og dermed frigøre sig fra *Galut* (hebraisk: Eksil), som traditionalisterne mener er guddommeligt bestemt, en måde for det jødiske folk at sone deres synder. *Galut* kan derfor kun afsluttes ved Guds indgriben, og ikke ved naturlige midler, som er den jødiske nationalismes mål (Luz 1988, 214f).
  23. Samtidig med at man fra *JP*'s side fastholder, at landet Israel er helligt i kraft af, at Gud har givet det til jøderne, mener de samtidig, at hvis Toraen ikke overholdes i Israel, fjerner man landets hellighed: »The land of Israel derives its holiness from the Torah. If we remove the Torah, we remove the holiness from the country and it becomes only so much real estate.« (*JP* 1. dec. 1995, 3).
  24. Rabbi Moshe Levinger og hans hustru Miriam er nogle af de drivende kræfter bag bo-sættelsen i Hebron. (Sprinzak 1991, 139).

25. Smiths definition af etnisk: »...We do find a number of looser collective cultural units, which we may call *ethnies*, and which we can define as named units of population with common ancestry myths and historical memories, elements of shared culture, some link with a historic territory and some measure of solidarity, at least among their elites.« (Smith 1995, 57). Smith mener altså ikke, at en etnisk gruppe behøver at være blodsbeslægtet. Det afgørende for ham er, at gruppen føler fællesskab i kraft nogle fælles kulturelle elementer.
26. Smith ser ikke noget overraskende i, at vi i dag oplever voldsomme etniske konflikter, idet alle nationalstater baserer sig på etnicitet. (Smith 1995, 1-7).
27. Nogle foretrækker termen neo-traditionalisme fremfor termen fundamentalisme, da denne er mere neutral end termen fundamentalisme, som første gang blev anvendt i kristen kontekst i 1920 af Curtis Lee Laws om nogle bestemte amerikanske protestantiske grupper. (Riesébrodt 1990, 10).

Litteratur

- Friedman, Menachem, »Haredim Confront the Modern City«, *Studies in Contemporary Jewry*, vol. 2., P. Medding, ed., Bloomington 1986.
- Friedman, Menachem, »The State of Israel as a Theological Dilemma«, *The Israeli State and Society: Boundaries and Frontiers*, Baruch Kimmerling, ed., Suny, Albany 1989.
- Friedman, Menachem, *Haredi-samfundet: Kilder, træk og processer* (hebraisk), Jerusalem 1991.
- Friedman, Robert, *The False Prophet: Rabbi Meir Kahane. From FBI Informant to Knesset Member*, New York 1990.
- Halevi, Yossi Klein, *Memoirs of a Jewish Extremist: an American Story*, Brown and Company, Little 1995.
- Heilman, Samuel & Menachem Friedman, »Religious Fundamentalism and Religious Jews: The Case of Haredim«, *Fundamentalisms Observed*, Martin Marty & R. Scott Appleby, eds., Chicago University Press, Chicago 1991.
- Hutchinson, John & Anthony D. Smith, eds., *Nationalism*, Oxford University Press, Oxford 1994.
- Kahane, Meir, *On Jews and Judaism: Selected Articles 1961-1991*, Institute for Publication of the Writings of Rabbi Meir Kahane, Jerusalem 1993.
- Lawrence, Bruce B., *Defenders of God: The Fundamentalist Revolt Against the Modern Age*, Harper & Row, San Francisco 1989.
- Levi, Amnon, »The Haredi Press and Secular Society«, *Religious and Secular: Conflict and Accommodation between Jews in Israel*, Charles S. Liebman, ed., Keter, New York 1990.
- Luz, Ehud, *Parallels Meet: Religion and Nationalism in the Early Zionist Movement (1882-1904)*, The Jewish Publication Society, Philadelphia 1988.

The Jewish Press

- Mayer, Egon, *From Suburb to Shtetl: The Jews of Boro Park*, Temple University Press, Philadelphia 1979.
- Riesébrodt, Martin, *Pious Passion: The Emergence of Modern Fundamentalism in the United States and Iran*, University of California Press, Berkeley 1990.
- Sachar, Howard M., *A History of the Jews in America*, Vintage Books, London 1992.
- Silberstein, Laurence J. & Robert L. Cohn, eds., *The Other in Jewish Thought and History: Constructions of Jewish Culture and Identity*, New York University Press, New York 1994.
- Smith, Anthony D., *Nations and Nationalism in a Global Era*, Polity Press, Oxford 1995.
- Smith, Anthony D., »Introduction: The Formation of Nationalist Movements«, *Nationalist Movements*, Anthony D. Smith, ed., London 1976.
- Sprinzak, Ehud, *Kack and Meir Kahane: The Emergence of Jewish Quasi-Fascism*, vol. 19, no. 4, Patterns of Prejudice, American Jewish Committee, 1985.
- Sprinzak, Ehud, *The Ascendance of Israel's Radical Right*, Oxford University Press, Oxford 1991.
- Waxman, Chaim Isaac, *America's Jews in Transition*, Temple University Press, Philadelphia 1983.
- Wertheimer, Jack, *A People Divided: Judaism in Contemporary America*, Basic Books, Boulder 1993.
- Wuthnow, Robert, *Communities of Discourse: Ideology and Social Structure in the Reformation, the Enlightenment, and European Socialism*, Harvard University Press, London 1989.

Summary

In this article I have attempted, through the paper *The Jewish Press*, to portray what I propose to call the Jewish Anglo-Saxon centre orthodoxy in America and Israel. I show that despite the fact that this group in many ways is just as Law-abiding as the ultra-orthodox, they are far more »Americanized« in their lifestyle. I propose that the reason why they have succeeded in, on the one hand, to participate in the surrounding society and, on the other hand, to avoid compromising with modernity in their interpretation of the Law like the modern orthodox, is precisely because of their emphasis on ethnicity. By underlining their common history, their relationship to the Land of Israel, and in particular present and past »enemies« of the Jewish people, this group is able to maintain an identity as a minority group and at the same time to take part in the surrounding non-Jewish society.

Sahra Lindeberg

16. Benjamin Metudela

92306 Jerusalem

Israel